

بررسی پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا در ایران

فاطمه قشقایی فر: دانشجو دکتری، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

سید ناصر حجازی: استادیار، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران (* نویسنده مسئول) hejazinaser@yahoo.com

محمدعلی چیت ساز: استادیار، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها

فاصله گذاری اجتماعی،
کرونا،
ساختار اجتماعی

زمینه و هدف: بحران ویروس کرونا و وضعیتی خطرناک و ناپایدار برای جامعه و دولت‌ها ایجاد کرد و باعث بوجود آمدن وضعیتی شده است که برای مقابله با آن اقدامات اساسی نیازمند بود. این تحقیق با هدف بررسی پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا در ایران انجام شد.

روش کار: روش تحقیق از نوع مطالعات کیفی و به روش دلفی انجام گردید. در این پژوهش ۲۰ نفر از متخصصان حوزه‌های مربوط به پدیده کرونا و فاصله گذاری اجتماعی به روش گلوله برفی شنا سایی شدند، با آن‌ها مصاحبه انجام شد و از طریق بیان تجربیاتشان، مؤلفه‌های تأثیرگذار پدیده فاصله‌گذاری اجتماعی و تأثیر آن در جنبه‌های مختلف و تغییر در ساختار اجتماعی مشخص گردید. ابزار این تحقیق پرسشنامه بود که از طریق تکنیک دلفی طی چهار مرحله صورت گرفت، جهت طبقه‌بندی موارد آماری و اجماع کلی و پایایی از نرم‌افزارهای *SPSS* استفاده شد.

یافته‌ها: پس از تحلیل داده‌های کیفی پنج مضمون اصلی که عبارتند از: فرهنگ عمومی، زیست اجتماعی، رسانه‌های نوین ارتباطی، ساختار خانواده، طبقات اجتماعی ارائه شد. هر کدام از این مضامین دارای زیر مقولات متعددی بودند از جمله این مقولات می‌توان به انفجار اطلاعات و دانش، دیجیتالی شدن مطاعف، افزایش تقاضای اجتماعی در ساختارهای اقتصادی و سیاسی، بازاندیشی در نظام فرهنگی حاکم بر جامعه و نقش اعتماد و سرمایه اجتماعی میان دولت و ملت اشاره کرد.

نتیجه‌گیری: به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که فاصله‌گذاری اجتماعی ناشی از ویروس کرونا علیرغم هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری که بر جامعه تحمیل کرد، فرصتی مناسب برای بازنگری و بازاندیشی در ساختارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و فرهنگی را فراهم نموده و زندگی افراد را در جامعه با تحولات عظیم مواجه کرده است که اثرات آن در سال‌های بعد و دوران پساکرونا نیز باقی خواهد ماند.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Qashqaei Far F, Hejazi SN, Chitsaz MA. Investigating Various Social Parameters Caused by the Changes Resulting from the Corona Crisis in Iran. Razi J Med Sci. 2024(4 Aug);31.81.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با **CC BY-NC-SA 4.0** صورت گرفته است.

Investigating Various Social Parameters Caused by the Changes Resulting from the Corona Crisis in Iran

Fateme Qashqaei Far: PhD Student, Department of Sociology, Dehagan branch, Islamic Azad University, Dehagan, Iran

Seyyed Nasser Hejazi: Assistant Professor, Department of Sociology, Dehagan Branch, Islamic Azad University, Dehagan, Iran (* Corresponding Author) hejazinaser@yahoo.com

Mohammad Ali Chitsaz: Assistant Professor, Department of Sociology, Dehagan Branch, Islamic Azad University, Dehagan, Iran

Abstract

Background & Aims: COVID-19, which is considered a new type of coronavirus, has appeared in the world since the end of 2019. The lack of accurate knowledge of this virus and its consequences in the human world has led to an ambiguous situation in the face of it, and its continuation has probably given humanity an idea of a vague future. The speed of the epidemic and the surprise of that virus were so great that the social, economic, educational, and political institutions could not face this new phenomenon properly. These conditions have led to a situation that has caused a deep shock to all dimensions and infrastructures of social life and has placed a serious rethinking of various dimensions of life on the agenda of numerous institutions and organizations. This global pandemic has changed not only the smallest and most everyday patterns of human action, simple relationships, and communications between people but also complex organizational and service relationships; Rather, the macro levels of the world system, economy, politics, education, culture and its values have undergone inflammation and serious crises. The coronavirus crisis has created a dangerous and unstable situation for society and governments and has caused a situation that requires basic measures to deal with it. This research was conducted to investigate various social parameters caused by the changes resulting from the Corona crisis in Iran.

Methods: The research method was qualitative studies and the Delphi method. In this research, 20 experts in the fields related to the coronavirus phenomenon and social distancing were identified through the snowball method, they were interviewed and expressed their experiences, the influential components of the social distancing phenomenon and its impact in different aspects and changes in the social structure was determined. The method of conducting the research is that first a questionnaire is prepared to measure all the variables based on the base and researcher-made articles. After this stage, this questionnaire is given to the group of experts so that they can add their own amendments or suggested items to the variables. After finalizing the questionnaire and taking into account the additional items and points of the experts, the questionnaire is sent to the statistical sample to receive their answers. The Delphi panel consists of people who have sufficient knowledge and expertise in the research topic. Selecting people who have the necessary qualifications is one of the most important steps in the Delphi method. Because the validity and results of the work depend on the competence and knowledge of these people. The first step in forming a Delphi panel is selecting its members, which is done through non-probability sampling. In this sampling, the panel members are selected not probabilistically, but non-probably and according to the application of their knowledge in a specific problem and based on criteria that

Keywords

Social Distancing,
Corona,
Social Structure

Received: 02/03/2024

Published: 04/08/2024

originate from the nature of the subject and research problem. The tool of this research was a questionnaire that was conducted through the Delphi technique in four stages, SPSS software was used to classify statistical cases and general consensus and reliability.

Results: After analyzing the qualitative data, five main themes were presented, which are: general culture, social life, new communication media, family structure, and social classes. Each of these themes had several sub-categories, including the explosion of information and knowledge, increased digitalization, increasing social demand in economic and political structures, rethinking the cultural system that governs society, and the role of trust and social capital. The government and the nation pointed out.

Conclusion: In general, it can be concluded that the social distancing caused by the coronavirus, despite the many material and spiritual costs it imposed on society, is a good opportunity to review and rethink the social, political, economic, and cultural structures. The effects of which will remain in the years to come and in the post-Corona era. The spread of the coronavirus has had a wide impact on the structure and dynamics of families. With the closure of schools and kindergartens, many parents had to take on the educational and care duties of their children. This led to a change in family roles and responsibilities, and parents, especially mothers, took on more work and family burdens. In some families, these changes led to redefining roles and redistributing responsibilities. Quarantine and social restrictions made family members spend more time with each other. This forced closeness in some cases helped strengthen family ties, as family members were forced to interact more. But in some cases, this proximity increased family tensions and problems, especially in families that already had communication problems. Working from home and online education also changed the atmosphere of family life. The boundaries between work, education, and personal life became less and less, and the home became a working, educational, and living environment at the same time. This situation sometimes led to increased stress and mental strain, as people had to perform multiple tasks in a limited space. As social communication became limited and face-to-face contact with extended family and friends decreased, social and emotional support also decreased. These conditions made families become more dependent on each other and play a more supportive role. However, some families faced more isolation and emotional problems. Sudden and long-term changes in the structure and functioning of families led to an increase in psychological problems such as anxiety, depression and job burnout. Trying to find a balance between work, children's education, and family life was one of the biggest challenges of the Corona era. In general, these changes had profound effects on family life and in some cases strengthened relationships and in other cases led to increased problems. The long-term effects of these changes may lead to lasting changes in the structure and dynamics of families.

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Qashqaei Far F, Hejazi SN, Chitsaz MA. Investigating Various Social Parameters Caused by the Changes Resulting from the Corona Crisis in Iran. *Razi J Med Sci.* 2024(4 Aug);31.81.

Copyright: ©2024 The Author(s); Published by Iran University of Medical Sciences. This is an open-access article distributed under the terms of the CC BY-NC-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.en>).

*This work is published under CC BY-NC-SA 4.0 licence.

مقدمه

کووید ۱۹ که نوع جدیدی از ویروس کرونا محسوب می‌شود از اواخر سال ۲۰۱۹ در جهان پدیدار شد. نبود شناخت دقیق از این ویروس و تبعات آن در جهان انسانی، منجر به وضعیتی غامض در مواجهه با آن شده و احتمالاً تداوم آن تصویری از آینده‌ای مبهم را پیش روی بشر قرار داده است (۱). سرعت همه‌گیری و غافل‌گیری آن ویروس تا آن حد بود که نهاد‌های اجتماعی، اقتصادی، آموزشی و سیاسی نتوانستند مواجهه درستی با این پدیده جدید داشته باشند. این شرایط به وضعیتی منجر شده است که همه ابعاد و زیرساخت‌های زندگی اجتماعی را دچار شوک عمیق کرده و بازاندیشی جدی در ابعاد مختلف زندگی را در دستور کار نهادها و سازمانهای متعدد قرار داده است (۲). این همه‌گیری جهانی نه تنها خردترین و روزمره‌ترین الگوهای کنش انسانی، مرادفات و ارتباطات ساده میان افراد و همچنین روابط پیچیده سازمانی و خدماتی را تغییر داده است؛ بلکه سطوح کلان نظام جهانی، اقتصاد، سیاست، آموزش، فرهنگ و ارزشهای آن را دستخوش التهاب و بحران‌های جدی کرده است (۳). یکی از تمهیداتی که جهت پیشگیری از شیوع ویروس کرونا صورت گرفته است، فاصله‌گذاری اجتماعی است و شبکه روابط اجتماعی در بحران‌هایی مثل کرونا، منسجم‌تر و محکم‌تر شود (۴). جداسازی به مفهوم جداکردن بیماران از افراد سالم به منظور محافظت از افراد سالم می‌باشد و معمولاً در محیط‌های درمانی و بیمارستان انجام می‌شود که یک اقدام بسیار موثر در کنترل بیماری‌های واگیر بخصوص در مراحل ابتدایی شروع اپیدمی‌هاست که می‌تواند افراد بالقوه آلوده را قبل از بروز علائم شدید شناسایی کند (۵) و اگر به درستی انجام شود می‌تواند از ایجاد موارد ثانویه جلوگیری کند. قرنطینه را می‌توان در سطح فردی یا اجتماعی بکار گرفت. همچنین قرنطینه می‌تواند اختیاری یا اجباری باشد (۶). معمولاً قرنطینه اختیاری و خانگی ارجحیت دارد. فاصله‌گذاری اجتماعی شکلی از قرنطینه است که برای کاهش تعاملات بین مردم در یک جامعه بزرگ انجام می‌شود (۷).

از مصادیق فاصله‌گذاری اجتماعی می‌توان به تعطیل کردن مدارس، ادارات و مراکز خرید و همچنین کنسل

کردن گرد هم آیی‌ها اشاره نمود (۸). فاصله‌گذاری اجتماعی می‌تواند میزان عدد مولد پایه موثر را کاهش دهد و همچنین در مقیاس وسیع می‌تواند با به تعویق انداختن پیک اپیدمی به سیستم خدمات درمانی فرصت دهد تا بتواند در برابر انبوه بیماران تاب‌آوری بیشتری داشته باشد (۹). به نوعی دیگر می‌توان گفت منظور از فاصله‌گذاری اجتماعی یعنی ایجاد یک فاصله فیزیکی بین افراد و جلوگیری از اجتماع به منظور حفظ سلامت فردی و عمومی و باید توجه کرد استفاده از این واژه نباید منجر به از بین رفتن تعاملات اجتماعی شود و تنها در معنای فاصله فیزیکی معنا شود و شاید بهتر باشد به جای واژه فاصله‌گذاری اجتماعی از واژه فاصله‌گذاری فیزیکی استفاده شود (۱۰) و با این هدف که افراد با یکدیگر در ارتباط باشند (۱۱). زیرا تعاملات اجتماعی از عناصر بنیادین جامعه محسوب می‌شود و زمینه ارتقای همبستگی اجتماعی را فراهم می‌کند (۱۲). مفهوم همبستگی حکایت از انواع مختلف ارتباطات بین اعضای جامعه است و به‌عنوان شرط لازم برای اداره منظم و صلح‌آمیز امور اجتماعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۱۳). از پیش شرط‌های دستیابی به این شرایط، این است که شبکه روابط اجتماعی در بحران‌هایی مثل کرونا، منسجم‌تر و محکم‌تر شود (۱۴). سیاستگذاری اجتماعی نه فقط یک فرایند ساده بلکه یک موضوع نظری، فرهنگی، تاریخی، ایدئولوژیک است. مفهوم سیاست‌گذاری اجتماعی پراگماتیک و سیاسی برای دنیای قرن بیست و یکم مبتنی بر سه محور عمده تعریف شد که عبارت بودند از بیمه‌های اجتماعی، حمایت‌های دولتی و خدمات اجتماعی (۱۵). به نظر می‌رسد فاصله‌گذاری اجتماعی می‌تواند به تغییراتی در روابط و ساختارهای اجتماعی منجر شود. بنابراین بررسی تاثیر این تغییر اجتماعی ضروری به نظر می‌رسد. لذا هدف مطالعه حاضر، بررسی پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا در ایران بود.

روش کار

این پژوهش از جهت ماهیت توصیفی است؛ این تحقیق دارای کد اخلاق IR.IAU.SARI.REC. 1403.275 از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد

اسلامی واحد ساری می‌باشد. در پژوهش حاضر همچنین از روش دلفی استفاده شد؛ روش دلفی فرایندی ساختار یافته برای جمع‌آوری و طبقه‌بندی دانش موجود در نزد گروهی از کارشناسان و خبرگان است که از طریق توزیع پرسشنامه‌هایی در بین این افراد و بازخورد کنترل شده پاسخ‌ها و نظرات دریافتی صورت می‌گیرد.

جامعه و نمونه آماری در این مطالعه با شناسایی ۲۲ متخصص در این حوزه آغاز شد. پرسشنامه مرحله اول با استفاده از پیشینه تحقیق طراحی و با مقدمه‌ای از موضوع و هدف پژوهش و تعداد دوره‌های تقریبی در اختیار خبرگان قرار گرفت که در نهایت ۲۰ نفر تمایل خود را برای مشارکت در این تحقیق اعلام و مرحله اول پژوهش انجام گرفت.

روش انجام پژوهش بدین صورت است که ابتدا پرسشنامه‌ای برای سنجش کلیه متغیرها براساس مقالات بیس و محقق ساخته آماده می‌شود بعد از این مرحله این پرسشنامه در اختیار گروه خبرگان قرار می‌گیرد تا نظرات اصلاحیه یا گویه‌های پیشنهادی خودشان را به متغیرها اضافه کنند. بعد از نهائی شدن پرسشنامه و لحاظ گویه‌ها و نکات تکمیلی خبرگان، پرسشنامه به نمونه آماری ارسال می‌شود تا پاسخ‌های آن‌ها دریافت شود.

پانل دلفی متشکل از افرادی است که در موضوع پژوهش دارای دانش و تخصص کافی باشند. گزینش این افراد که واجد شرایط لازم باشند از مهم‌ترین مراحل روش دلفی است. زیرا اعتبار و نتیجه کار بستگی به شایستگی و دانش این افراد دارد. اولین نکته در تشکیل پانل دلفی، چگونگی انتخاب اعضای آن است که از طریق نمونه‌گیری غیر احتمالی صورت می‌گیرد. در این نمونه‌گیری، اعضای پانل نه بصورت احتمالی، بلکه بصورت غیر احتمالی و با توجه به کاربرد دانش آن‌ها در مسئله‌ای خاص و بر مبنای معیارهایی برگزیده می‌شوند که از ماهیت موضوع و مسئله پژوهش نشات گرفته است. در این روش اعضا بصورت نمونه‌گیری هدف دار یا قضاوتی انتخاب می‌شوند، زیرا این روش بر این فرض استوار است که دانش پژوهشگر در باره جامعه

برای دستچین کردن اعضای پانل قابل استفاده است. بر این اساس، اعضای پانل دلفی برای این پژوهش به صورت نمونه‌گیری غیر احتمالی و ترکیبی از روش‌های هدف‌دار یا قضاوتی و زنجیره‌ای برگزیده شدند. دو گروه اصلی اعضای هیئت علمی مرتبط با موضوع تحقیق و خبرگان حوزه ساختار اجتماعی شهر تهران مد نظر قرار گرفتند. در نهایت ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی و ۲۰ نفر از خبرگان حوزه ساختار اجتماعی شهر تهران انتخاب شدند که در نهایت ۷ نفر از اعضای هیئت علمی و ۱۵ نفر از خبرگان اعلام آمادگی نمودند. در این پژوهش، پس از تعریف موضوع و ابعاد آن، اعضای پانل دلفی در سه مرحله و با استفاده از روش‌های نمونه‌گیری غیر احتمالی شناسایی و انتخاب شدند. سپس با استفاده از روش دلفی، چهار مرحله توزیع پرسشنامه به صورت حضوری انجام گردید. در دور اول لیستی از عوامل موثر که از پژوهش‌های پیشین استخراج شده بودند، برای تعیین میزان اهمیت آنها در اختیار اعضا قرار گرفت. علاوه بر این، از آنان خواسته شد که ایده‌های خود را در باره عواملی ارائه کنند که در این لیست نیستند. در دور دوم، مجموعه عواملی که در دور اول پیشنهاد شده بودند، برای تعیین میزان اهمیت در اختیار آنان قرار گرفت. در دورهای سوم و چهارم، نظر اعضا در باره عواملی که در دورهای اول و دوم مهم تشخیص داده شده بودند، مجدداً دریافت شد. انجام روش دلفی پس از انجام دور چهارم و دستیابی به اتفاق نظر مطلوب پایان یافت.

ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق، پرسشنامه می‌باشد، در این تحقیق، ابزار جمع‌آوری اطلاعات در روش کتابخانه‌ای فیش برداری بوده است. در این تحقیق جهت گردآوری داده‌ها و اطلاعات از پرسشنامه استفاده گردیده است. پرسشنامه این تحقیق شامل دو بخش اصلی و یک بخش فرعی است:

نامه همراه: در این قسمت هدف از گردآوری داده‌ها به وسیله پرسشنامه و ضرورت همکاری پاسخ‌دهنده در عرصه داده‌های موردنیاز بیان شده است. برای این منظور بر بارز بودن داده‌های حاصل از پرسشنامه تاکید گردیده است تا پاسخ‌دهنده به طور مناسب پاسخ

سئوال‌ها را عرضه کند.

مشخصات پاسخ‌دهنده: این بخش از پرسشنامه مرتبط با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهنده که شامل (جنسیت، میزان تحصیلات و سن) است. سئوال‌ات مرتبط با متغیرهای تحقیق: این بخش از تحقیق متغیرهای تحقیق را اندازه‌گیری می‌کند. طیف مورد استفاده برای سنجش نظرات پاسخگویان لیکرت بود که گزینه‌های پاسخ بدین صورت تنظیم شده است: کاملاً مخالفم (۱) - مخالفم (۲) - نظری ندارم (۳) - موافقم (۴) - کاملاً موافقم (۵) که سئوال‌ات مرتبط با متغیرهای این بخش از تحقیق متغیرهای تحقیق را اندازه‌گیری می‌کند.

پرسشنامه نهائی در دو بخش اطلاعات توصیفی و سئوال‌ات اصلی با گزینه پنج‌جوابی طیف لیکرت تنظیم و اختیار نمونه آماری قرار می‌گیرد. در دلفی، اطلاعات کیفی و کمی جمع‌آوری شده ولی متأسفانه روش مورد استفاده برای آنالیز و چگونگی مدیریت اطلاعات تولید شده تعریف نگردیده است. نقصان راهنما منجر به تنوع رویکرد و تفسیر گزارش‌ها به طرق مختلف شده که در نتیجه، انسجام و پیوستگی روش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. روش‌های آنالیز براساس هدف دلفی، ساختار راندها، نوع سئوال‌ات و تعداد شرکت‌کنندگان تعیین می‌شود. آمارهای اصلی استفاده شده

جدول ۱- اعضای پانل خبرگان

پاسخ‌دهندگان	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۲
	زن	۸
تحصیلات	دکتری	۲۰
کل تعداد		۲۰

در مطالعات دلفی اندازه‌های مرکزی (میانگین، میانه و نما) و شاخص پراکندگی (انحراف معیار و محدوده میان چارکی) است که استفاده از میانه و نما در این میان مطلوب‌تر می‌باشد، هرچند میانگین نیز قابل کاربرد است.

یافته‌ها

در این مطالعه در مجموع تعداد ۲۰ نفر از خبرگان تمایل و موافقت خود را برای پژوهش نشان دادند که ترکیب آنها در جدول شماره ۱ ارائه شد. درصد اجماع، مقدار وزن و رتبه نظرات خبرگان برای پرسشنامه نشان داد که یک پرسشنامه ۳۸ سوالی مورد تأیید نظرات خبرگان قرار گرفت (جدول ۲). نتایج مطالعه نشان داد که ساختار خانواده به عنوان یکی از پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا دارای ۵ سوال بوده که بالاترین

جدول ۲- درصد اجماع، مقدار وزن و رتبه نظرات خبرگان برای پرسشنامه

شماره	سئوال‌ات	میانگین نظرات	درصد اجماع	مقدار وزن	رتبه
۱	دولت توان اجرایی و ابزارهای لازم برای کنترل بحران کرونا را در دست دارد.	۳/۸۵	۷۰	۰/۰۲۶۱۶۳۷۷۸	۲۰
۲	رفتار جمعی شهروندان مهمترین عامل تشدید یا کنترل بیماری است.	۳/۹	۸۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۳	کرونا جامعه را مسئولیت پذیرتر کرده است.	۳/۹	۷۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۴	صدا و سیما نقش مهمی در فرهنگ سازی و رعایت فاصله اجتماعی در دوران کرونا دارد.	۳/۹۵	۷۵	۰/۰۲۶۸۴۳۳۵۷	۹
۵	رسانه‌های اجتماعی و سازمانهای مردم‌نهاد بر بستر فضای مجازی مهمترین نقش را در فرهنگ سازی و ترویج رفتارهای درست در دوران کرونا دارند.	۳/۹	۷۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۶	تدوین راهنمای کنترل تردد وسایل حمل و نقل عمومی در مدیریت ویروس کرونا موثر بوده است.	۳/۷	۷۵	۰/۰۲۵۱۴۴۴۱	۲۷
۷	اتخاذ تمهیدات ویژه برای غیرحضور کردن دانشگاهها و مدارس در کنترل شیوع کرونا موثر بوده است.	۴/۰۵	۸۰	۰/۰۲۷۵۲۳۹۳۶	۶
۸	ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های داوطلبانه و اقدامات دولت به ترویج فرهنگ همدلی و نوع دوستی انجامیده است.	۳/۷۵	۷۰	۰/۰۲۵۴۸۴۲	۲۳
۹	کرونا اثر مثبتی روی نوآوری‌های مشارکتی می‌تواند داشته باشد.	۳/۶۵	۷۵	۰/۰۲۴۸۰۴۶۲۱	۳۱
۱۰	اطلاعات شبکه‌های اجتماعی در مورد کرونا کمک کننده هستند.	۴/۴۵	۷۰	۰/۰۳۰۲۴۱۲۵	۳
۱۱	کرونا شیوه کار کردن مردم و تعامل بین افراد را تغییر داده است.	۳/۵۵	۷۰	۰/۰۲۴۱۲۵۰۴۲	۳۶
۱۲	دولت قدرت سیاسی و اختیارات لازم را برای کنترل شیوع کرونا در دست دارد.	۳/۷۵	۶۵	۰/۰۲۵۴۸۴۲	۲۳

جدول ۲- درصد اجماع، مقدار وزن و رتبه نظرات خبرگان برای پرسشنامه

شماره	سوالات	میانگین نظرات	درصد اجماع	مقدار وزن	رتبه
۱۳	کرونا در توسعه داروهای پزشکی و دانش ما در رابطه با بیماریهای نوظهور موثر خواهد بود.	۴/۳	۷۰	۰/۰۲۹۲۲۱۸۸۲	۴
۱۴	جنبش های اجتماعی و کمپین های مردمی میتواند منجر به تغییر سیاست های دولت در شیوه مدیریت بحران شود.	۳/۹	۷۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۱۵	تعامل دولت و تشکل های مردم نهاد در مدیریت ویروس کرونا موثر بوده است.	۳/۹	۶۵	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۱۶	آنچه که رسانه ها و اخبار در مورد کرونا و تلفات آن اعلام میکنند صحت دارد.	۳/۶۵	۷۰	۰/۰۲۴۸۰۴۶۲۱	۳۱
۱۷	فرهنگ و تمدن نقش مهمی در نوع رویارویی افراد با بحران کرونا دارد.	۳/۷۵	۷۰	۰/۰۲۵۴۸۴۲	۲۳
۱۸	کرونا به بسیاری از کسب و کارهای سنتی لطمه وارد کرده است.	۴/۵	۷۰	۰/۰۳۰۵۸۱۰۴	۲
۱۹	آموزش های پیشگیرانه در خانواده در مهار کرونا موثر بوده است.	۴/۳	۷۰	۰/۰۲۹۲۲۱۸۸۲	۴
۲۰	کرونا نگرش افراد را به مسئله مرگ و نوع سوگ تغییر داده است.	۳/۸۵	۷۵	۰/۰۲۶۱۶۳۷۷۸	۲۰
۲۱	فاصله گذاری اجتماعی منجر به بیشتر شدن توان پذیرش تنوع در روابط اجتماعی خواهد شد.	۳/۹	۷۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۲۲	مسئولیت های زنان در دوران فاصله گذاری بیشتر شده است.	۳/۹	۸۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۲۳	آخرین اخبار مربوط به پاندمی را از فضای مجازی دنبال میکنم.	۴/۶	۷۰	۰/۰۳۱۲۶۰۶۱۸	۱
۲۴	ایجاد ایستگاههای سلامت به منظور ارائه خدمات از مهمترین اقدامات دولت در کرونا بوده است.	۳/۵	۶۵	۰/۰۳۳۷۸۵۲۵۳	۳۷
۲۵	ایجاد برنامه های شاد در جهت حفظ سلامت روان جامعه در کاهش ان بسیار موثر بوده است.	۳/۶	۶۵	۰/۰۲۴۴۶۴۸۳۲	۳۳
۲۶	شهروندان نقش مهمی در تخفیف اثرات اجتماعی بحران کرونا دارند.	۳/۹۵	۷۵	۰/۰۲۶۸۳۳۳۵۷	۹
۲۷	دولت مهمترین نقش را در فرهنگ سازی حیات اجتماعی در دوران کرونا دارد.	۳/۹	۷۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۲۸	تدوین شیوه نامه و اجرای دورکاری در سازمانها و شرکت ها نقش مهمی در مهار کرونا داشته است.	۳/۷	۷۰	۰/۰۲۵۱۴۴۴۱	۲۷
۲۹	قانون منع تردد در برخی از ساعات شبانه روز توسط دولت مفید و لازم است.	۴/۰۵	۸۰	۰/۰۲۷۵۲۲۹۳۶	۶
۳۰	عملکرد آموزش و پرورش بر بستر آموزش مجازی راضی کننده و موثر بوده است.	۳/۷۵	۷۰	۰/۰۲۵۴۸۴۲	۲۳
۳۱	ایجاد کسب و کارهای نوین بر بستر فضای مجازی در دوره فاصله گذاری کمک کرده است.	۳/۸	۷۵	۰/۰۲۵۸۱۳۹۸۹	۲۲
۳۲	فاصله گذاری اجتماعی در اهمیت یافتن روابط اجتماعی موثر افراد با خانواده تاثیر داشته است.	۳/۶	۷۰	۰/۰۲۴۴۶۴۸۳۲	۳۳
۳۳	عملکرد دولت الکترونیک در دوران کرونا مطلوب بوده است.	۳/۹	۸۰	۰/۰۲۶۵۰۳۵۶۸	۱۱
۳۴	اختصاص بیمه های دولتی به اقشار آسیب پذیر به کاهش فاصله طبقاتی کمک کرده است.	۳/۷	۷۵	۰/۰۲۵۱۴۴۴۱	۲۷
۳۵	فاصله گذاری اجتماعی باعث افزایش همگامی افراد با تغییرات سریع اجتماعی شده است.	۳/۶	۷۰	۰/۰۲۴۴۶۴۸۳۲	۳۳
۳۶	نهادهای مسئول نقش مهمی در تخفیف اثرات اقتصادی بحران بر گروه های آسیب پذیر دارند.	۳/۷	۷۰	۰/۰۲۵۱۴۴۴۱	۲۷
۳۷	لغو تمام برنامه های فرهنگی، اجتماعی مهمترین نقش را در مهار بیماری داشته اند.	۳/۴۵	۷۰	۰/۰۲۳۴۴۵۴۶۴	۳۸
۳۸	شناسایی و ارائه کمک بلاعوض به گروه های آسیب پذیر با همکاری سازمان های خیریه به کاهش اثرات اقتصادی کمک کرده است.	۴	۷۰	۰/۰۲۷۱۸۳۱۴۶	۸

منظور ارائه خدمات مورد نیاز شهروندان از مهمترین اقدامات دولت در کنترل بیماری بوده است» بود (جدول ۵).

نتایج مطالعه نشان داد که شبکه های نوین ارتباطی به عنوان یکی از پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا دارای ۹ سوال بوده که بالاترین رتبه مربوط به سوال «عملکرد آموزش و پرورش بر بستر آموزش مجازی راضی کننده و موثر بوده است» بود (جدول ۶).

نتایج مطالعه نشان داد که زیست اجتماعی به عنوان یکی از پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا دارای ۹ سوال بوده که بالاترین رتبه مربوط به سوال « لغو تمام برنامه های فرهنگی، اجتماعی و نشست های عمومی مهمترین نقش را در مهار بیماری داشته اند» بود (جدول ۷).

رتبه مربوط به سوال «کرونا شیوه کار کردن مردم و تعامل بین افراد را تغییر داده است» بود (جدول ۳).

نتایج مطالعه نشان داد که فرهنگ عمومی به عنوان یکی از پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا دارای ۹ سوال بوده که بالاترین رتبه مربوط به سوالات «ایجاد هماهنگی بین فعالیت های داوطلبانه و اقدامات دولت به ترویج فرهنگ همدلی و نوع دوستی انجامیده است؛ فرهنگ و تمدن نقش مهمی در نوع رویارویی افراد با بحران کرونا دارد و فاصله گذاری اجتماعی باعث افزایش همگامی افراد با تغییرات سریع اجتماعی شده است» بود (جدول ۴).

نتایج مطالعه نشان داد که طبقات اجتماعی به عنوان یکی از پارامترهای مختلف اجتماعی ناشی از تغییرات حاصل از بحران کرونا دارای ۷ سوال بوده که بالاترین رتبه مربوط به سوال «ایجاد ایستگاههای سلامت به

جدول ۳- مؤلفه‌های کلیدی فاصله گذاری اجتماعی تأثیرگذار بر ساختار خانواده

شماره سوال	متن سوالات	درصد رتبه اجماع سوال
۱۱	کرونا شیوه کار کردن مردم و تعامل بین افراد را تغییر داده است.	۰/۷۰
۱۹	آموزش های پیشگیرانه در خانواده در مهار کرونا مؤثر بوده است.	۰/۷۰
۲۲	مسئولیت‌های زنان در دوران فاصله‌گذاری بیشتر شده است.	۰/۸۰
۲۵	ایجاد برنامه‌های شاد در جهت حفظ سلامت روان جامعه در قرنطینه در کاهش ان بسیار مؤثر بوده است.	۰/۶۵
۳۲	فاصله‌گذاری اجتماعی در اهمیت یافتن هر چه بیشتر روابط اجتماعی موثر افراد با خانواده تأثیر داشته است.	۰/۷۰

جدول ۴- مؤلفه‌های کلیدی فاصله گذاری اجتماعی تأثیرگذار بر فرهنگ عمومی

شماره سوال	متن سوالات	درصد رتبه اجماع سوال
۲	رفتار جمعی شهروندان مهمترین عامل تشدید یا کنترل بیماری است.	۰/۸۰
۳	کرونا جامعه را مسئولیت پذیرتر کرده است.	۰/۷۰
۴	صدا و سیما نقش مهمی در فرهنگ سازی و رعایت فاصله اجتماعی در دوران کرونا دارد.	۰/۷۵
۸	ایجاد هماهنگی بین فعالیت های داوطلبانه و اقدامات دولت به ترویج فرهنگ همدلی و نوع دوستی انجامیده است.	۰/۷۰
۱۴	جنبش‌های اجتماعی و کمپین‌های مردمی می‌تواند منجر به تغییر سیاست‌های دولت در شیوه مدیریت بحران شود.	۰/۷۰
۱۷	فرهنگ و تمدن نقش مهمی در نوع رویارویی افراد با بحران کرونا دارد.	۰/۷۰
۲۰	کرونا نگرش افراد را به مسئله مرگ و نوع سوگ تغییر داده است.	۰/۷۵
۲۱	فاصله گذاری اجتماعی منجر به بیشتر شدن توان پذیرش تنوع و نوآوری در روابط اجتماعی خواهد شد.	۰/۷۰
۳۵	فاصله گذاری اجتماعی باعث افزایش همگامی افراد با تغییرات سریع اجتماعی شده است.	۰/۷۰

جدول ۵- مؤلفه‌های کلیدی فاصله گذاری اجتماعی تأثیرگذار بر طبقات اجتماعی

شماره سوال	متن سوالات	درصد رتبه اجماع سوال
۱	دولت توان اجرایی و ابزارهای لازم برای کنترل بحران کرونا را در دست دارد.	۰/۷۰
۱۲	دولت قدرت سیاسی و اختیارات لازم را برای کنترل شیوع کرونا در دست ندارد.	۰/۶۵
۱۵	تعامل دولت و تشکل‌های مردم نهاد در مدیریت اثر ویروس کرونا بر طبقات جامعه مؤثر بوده است.	۰/۶۵
۲۴	ایجاد ایستگاه‌های سلامت به منظور ارائه خدمات مورد نیاز شهروندان از مهمترین اقدامات دولت در کنترل بیماری بوده است.	۰/۶۵
۳۴	اختصاص بیمه های دولتی به اقشار آسیب پذیر به کاهش فاصله طبقاتی کمک کرده است.	۰/۷۵
۳۶	نهادهای مسئول نقش مهمی در تخفیف اثرات اقتصادی بحران بر گروه‌های آسیب‌پذیر دارند.	۰/۷۰
۳۸	شناسایی و ارائه کمک بلاعوض به گروه‌های آسیب‌پذیر با همکاری سازمان‌های خیریه به کاهش اثرات اقتصادی کمک کرده است.	۰/۷۰

بحث

شد. هر کدام از این مضامین دارای زیر مقولات متعددی بودند. این یافته با نتایج پژوهش‌های نی (Ni) و همکاران (۲۰۲۱) (۱۳)، والتر (Welter) و همکاران (۲۰۲۱) (۴) و گرنٹ (Grant) و همکاران (۲۰۱۸) (۱۵) همراستا

پس از تحلیل داده‌های کیفی پنج مضمون اصلی که عبارتند از: فرهنگ عمومی، زیست اجتماعی، رسانه‌های نوین ارتباطی، ساختار خانواده، طبقات اجتماعی ارائه

جدول ۶- مؤلفه‌های کلیدی فاصله گذاری اجتماعی تأثیرگذار بر شبکه‌های نوین ارتباطی

رتبه	درصد	متن سوالات	شماره سوال	شبکه‌های نوین ارتباطی
۱۱	۰/۷۰	رسانه‌های اجتماعی و سازمان‌های مردم نهاد بر بستر فضای مجازی مهم‌ترین نقش را در فرهنگ‌سازی و ترویج رفتارهای درست در دوران کرونا دارند.	۵	
۳	۰/۷۰	اطلاعات شبکه‌های اجتماعی در مورد کرونا کمک کننده هستند.	۱۰	
۴	۰/۷۰	کرونا در توسعه داروهای پزشکی و دانش ما در رابطه با بیماری‌های نوظهور مؤثر خواهد بود.	۱۳	
۳۱	۰/۷۰	آنچه که رسانه‌ها و اخبار در مورد کرونا و تلفات آن اعلام می‌کنند صحت دارد.	۱۶	
۲	۰/۷۰	کرونا به بسیاری از کسب و کارهای سنتی لطمه وارد کرده است.	۱۸	
۱	۰/۷۰	آخرین اخبار مربوط به پاندمی را از فضای مجازی دنبال می‌کنم.	۲۳	
۲۳	۰/۷۰	عملکرد آموزش و پرورش بر بستر آموزش مجازی راضی کننده و مؤثر بوده است.	۳۰	
۲۲	۰/۷۵	ایجاد کسب و کارهای نوین بر بستر فضای مجازی به رشد اقتصادی در دوره فاصله‌گذاری کمک کرده است.	۳۱	
۱۱	۰/۸۰	عملکرد دولت الکترونیک در دوران کرونا مطلوب بوده است.	۳۳	

جدول ۷- مؤلفه‌های کلیدی فاصله گذاری اجتماعی تأثیرگذار بر زیست اجتماعی

رتبه	درصد	متن سوالات	شماره سوال	زیست اجتماعی
۲۷	۰/۷۵	تدوین راهنمای کنترل تردد وسایل حمل و نقل عمومی در مدیریت ویروس کرونا مؤثر بوده است.	۶	
۶	۰/۸۰	اتخاذ تمهیدات ویژه برای غیرحضور کردن دانشگاهها و مدارس در کنترل شیوع کرونا مؤثر بوده است.	۷	
۳۱	۰/۷۵	کرونا اثر مثبتی روی نوآوری های مشارکتی می‌تواند داشته باشد.	۹	
۹	۰/۷۵	شهروندان نقش مهمی در تخفیف اثرات اجتماعی بحران کرونا دارند.	۲۶	
۱۱	۰/۷۰	دولت مهمترین نقش را در فرهنگ سازی حیات اجتماعی در دوران کرونا دارد.	۲۷	
۲۷	۰/۷۰	تدوین شیوه نامه دورکاری در سازمان‌ها و شرکت‌ها نقش مهمی در مهار بیماری کرونا داشته است.	۲۸	
۶	۰/۸۰	قانون منع تردد در برخی از ساعات شبانه روز توسط دولت مفید و لازم است.	۲۹	
۳۸	۰/۷۰	لغو تمام برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی و نشست‌های عمومی مهمترین نقش را در مهار بیماری داشته اند.	۳۷	

افزایش تنش‌ها و مشکلات خانوادگی شد، به‌ویژه در خانواده‌هایی که پیش از این نیز با مشکلات ارتباطی روبرو بودند (۲). کار از خانه و آموزش آنلاین نیز فضای زندگی خانوادگی را تغییر داد. مرزهای میان کار، تحصیل و زندگی شخصی کمرنگ‌تر شد و خانه به‌طور همزمان به محیط کاری، آموزشی و زندگی تبدیل شد (۷). این وضعیت گاهی به افزایش استرس و فشار روانی منجر شد، زیرا افراد باید وظایف متعددی را در یک فضای محدود انجام دهند. با محدود شدن ارتباطات اجتماعی و کاهش تماس‌های حضوری با دوستان و خانواده‌های گسترده، حمایت‌های اجتماعی و عاطفی نیز کاهش یافت. این شرایط باعث شد تا خانواده‌ها بیشتر به یکدیگر وابسته شوند و نقش حمایتی بیشتری ایفا کنند. با این حال، برخی خانواده‌ها با انزوا و مشکلات روحی

می‌باشد. شیوع ویروس کرونا تأثیرات گسترده‌ای بر ساختار و پویایی خانواده‌ها داشته است. با تعطیلی مدارس و مهدکودک‌ها، بسیاری از والدین مجبور شدند وظایف آموزشی و مراقبتی کودکان خود را به عهده بگیرند (۱۱). این امر باعث شد تا نقش‌ها و مسئولیت‌های خانوادگی تغییر کند و والدین، به‌ویژه مادران، بار بیشتری از نظر کاری و خانوادگی تحمل کنند. در برخی خانواده‌ها این تغییرات به بازتعریف نقش‌ها و تقسیم مجدد مسئولیت‌ها منجر شد (۳). قرنطینه و محدودیت‌های اجتماعی موجب شد تا اعضای خانواده زمان بیشتری را با یکدیگر بگذرانند. این نزدیکی اجباری در برخی موارد به تقویت روابط خانوادگی کمک کرد، زیرا اعضای خانواده مجبور شدند بیشتر با هم تعامل کنند (۹). اما در برخی موارد، این نزدیکی باعث

شستن مکرر دست‌ها و رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی به عادات روزمره تبدیل شد. این تغییرات نشان‌دهنده افزایش آگاهی عمومی نسبت به اهمیت بهداشت و سلامت در جامعه است. این تغییرات نه تنها در رفتارهای فردی بلکه در فرهنگ عمومی جامعه نیز نقش داشته و ممکن است برخی از این عادات به صورت پایدار باقی بمانند (۶). کرونا همچنین به تغییرات در نگرش‌ها و ارزش‌های اجتماعی منجر شد. بسیاری از مردم اهمیت بیشتری به همبستگی اجتماعی، حمایت از یکدیگر و توجه به سلامت عمومی دادند. همچنین، مفهوم کار و زندگی نیز دستخوش تغییر شد و بسیاری از افراد به ارزش‌های جدیدی مانند تعادل بین کار و زندگی و اهمیت سلامت روان پی بردند. این تغییرات فرهنگی نشان می‌دهد که شیوع کرونا و اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی تأثیرات عمیقی بر فرهنگ عمومی داشته و ممکن است برخی از این تغییرات به صورت دائمی در جامعه باقی بمانند (۱۳).

شیوع ویروس کرونا و اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی تأثیرات متفاوتی بر طبقات اجتماعی مختلف داشت و این تأثیرات در چندین جنبه آشکار شد. در طبقات اجتماعی پایین‌تر که شامل کارگران روزمزد، کارکنان بخش‌های خدماتی و افرادی که شغل‌های غیررسمی دارند، تأثیرات اقتصادی به مراتب شدیدتر بود. این افراد اغلب به مشاغل مشغول بودند که نیاز به حضور فیزیکی داشت و امکان کار از راه دور برای آن‌ها وجود نداشت. تعطیلی مشاغل و کاهش فعالیت‌های اقتصادی به از دست دادن درآمد و افزایش ناامنی اقتصادی در این طبقات منجر شد. در نتیجه، بسیاری از خانواده‌های متعلق به این طبقات با مشکلات جدی در تأمین نیازهای اساسی مانند غذا، مسکن و بهداشت مواجه شدند (۴). در مقابل، افراد متعلق به طبقات اجتماعی بالاتر که به مشاغل مدیریتی، تخصصی و دانش‌بنیان مشغول بودند، کمتر از نظر اقتصادی آسیب دیدند. این افراد معمولاً امکان کار از راه دور داشتند و توانستند با تطبیق با شرایط جدید، درآمد خود را حفظ کنند. همچنین، دسترسی به منابع بهداشتی، امکانات آموزشی آنلاین و فناوری‌های ارتباطی برای این گروه‌ها

بیشتری مواجه شدند (۱۰). تغییرات ناگهانی و طولانی‌مدت در ساختار و عملکرد خانواده‌ها منجر به افزایش مشکلات روانی مانند اضطراب، افسردگی و فرسودگی شغلی شد. تلاش برای یافتن تعادل میان کار، تحصیل کودکان و زندگی خانوادگی یکی از چالش‌های بزرگ دوران کرونا بود. این تغییرات به طور کلی، تأثیرات عمیقی بر زندگی خانوادگی داشت و در برخی موارد باعث تقویت روابط و در موارد دیگر به افزایش مشکلات منجر شد. تأثیرات بلندمدت این تغییرات ممکن است به تحولات پایدار در ساختار و پویایی خانواده‌ها منجر شود (۲).

شیوع ویروس کرونا و اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی تأثیرات گسترده‌ای بر فرهنگ عمومی داشته است. این تأثیرات در چندین جنبه مختلف قابل مشاهده هستند. یکی از مهم‌ترین تغییرات، تحول در رفتارهای اجتماعی و عادات روزمره است. فاصله‌گذاری اجتماعی باعث شد که تعاملات انسانی به شدت محدود شود. این تغییرات به کاهش تعاملات حضوری، مانند ملاقات با دوستان و خانواده، منجر شد و افراد مجبور شدند به ارتباطات مجازی روی آورند. در نتیجه، استفاده از فناوری‌های ارتباطی مانند تماس‌های ویدیویی و شبکه‌های اجتماعی به شدت افزایش یافت. این موضوع فرهنگ ارتباطی را تغییر داد و باعث شد که ارتباطات آنلاین به بخش مهمی از زندگی اجتماعی تبدیل شود. کرونا همچنین به تغییرات در عادات فرهنگی مانند تجمعات اجتماعی، مراسم‌های مذهبی و فرهنگی منجر شد (۹). این یافته با نتایج پژوهش‌های کلمن (Colman) و همکاران (۲۰۲۱) (۳) و آرایا آجوی (Araya-Ajoy) و همکاران (۲۰۲۰) (۱۴) همراستا می‌باشد. مراسم‌هایی مانند عروسی‌ها، تشییع جنازه‌ها و جشن‌ها یا لغو شدند یا به شکل محدودتری برگزار شدند. این موضوع نه تنها بر نحوه برگزاری این رویدادها تأثیر گذاشت، بلکه به تغییر در ارزش‌ها و اولویت‌های فرهنگی نیز منجر شد. مردم به تدریج به اهمیت سلامت و ایمنی بیشتر توجه کردند و برگزاری رویدادهای بزرگ با نگرانی‌های جدید همراه شد. رفتارهای بهداشتی نیز بخشی از فرهنگ عمومی شدند. استفاده از ماسک،

خود در ارتباط با ماندن. ارتباطات دیجیتال به طور قابل توجهی جایگزین تعاملات رو در رو شد و این روند باعث شد که شبکه‌های نوین ارتباطی به بخش مهم‌تری از زندگی روزمره تبدیل شوند. کرونا همچنین به تغییرات در نحوه استفاده از رسانه‌های اجتماعی منجر شد. افراد بیشتری زمان خود را در این پلتفرم‌ها سپری کردند تا از اخبار مطلع شوند، با دیگران در ارتباط بمانند و احساسات و تجربیات خود را به اشتراک بگذارند (۴). این روند باعث شد که شبکه‌های اجتماعی به فضایی برای به اشتراک گذاری اطلاعات، افزایش آگاهی و حتی حمایت‌های اجتماعی تبدیل شوند. به طور کلی، کرونا و فاصله‌گذاری اجتماعی نقش شبکه‌های نوین ارتباطی را در زندگی روزمره بیشتر کرد و باعث شد که این شبکه‌ها به ابزارهای ضروری برای ارتباطات شخصی، کاری و آموزشی تبدیل شوند. این تغییرات احتمالاً تأثیرات بلندمدتی خواهند داشت و باعث می‌شوند که استفاده از شبکه‌های ارتباطی دیجیتال به عنوان یکی از اجزای اصلی زندگی مدرن باقی بماند (۸).

نتیجه‌گیری

به طور کلی می‌توان نتیجه گرفت که فاصله‌گذاری اجتماعی ناشی از ویروس کرونا علیرغم هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری که بر جامعه تحمیل کرد، فرصتی مناسب برای بازنگری و بازاندیشی در ساختارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی و فرهنگی را فراهم نموده و زندگی افراد را در جامعه با تحولات عظیم مواجه کرده است که اثرات آن در سال‌های بعد و دوران پساکرونا نیز باقی خواهد ماند.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه دکترای زیر نظر کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری و با کد اخلاقی IR.IAU.SARI.REC.1403.275 انجام گرفته است.

مشارکت نویسندگان

سیدناصر حجازی نگارش مقاله و محمدعلی چیت‌ساز

آسان‌تر بود، که این امر به کاهش اثرات منفی کرونا بر آن‌ها کمک کرد. در زمینه آموزش، فاصله‌گذاری اجتماعی و تعطیلی مدارس تأثیرات نابرابری بر طبقات اجتماعی مختلف گذاشت (۱۰). خانواده‌های مرفه‌تر که دسترسی به اینترنت پر سرعت، دستگاه‌های دیجیتال و فضای مناسب برای یادگیری داشتند، توانستند آموزش آنلاین کودکان خود را با موفقیت پیگیری کنند. اما در طبقات پایین‌تر، نبود این امکانات به کاهش کیفیت آموزش و افزایش نابرابری‌های آموزشی منجر شد. کودکان در خانواده‌های کم‌درآمد، اغلب با مشکلاتی مانند عدم دسترسی به اینترنت یا نبود فضای مناسب برای مطالعه مواجه شدند که این امر بر تحصیل آن‌ها تأثیر منفی گذاشت. از نظر بهداشتی، طبقات اجتماعی پایین‌تر بیشتر در معرض خطر بودند. افراد در این طبقات اغلب به خدمات بهداشتی و درمانی با کیفیت پایین‌تری دسترسی داشتند و در محیط‌هایی زندگی می‌کردند که رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی دشوارتر بود (۱۵). این وضعیت باعث شد که شیوع ویروس در میان این گروه‌ها بیشتر باشد و سلامت آن‌ها به طور جدی‌تری تحت تأثیر قرار گیرد. در نهایت، کرونا و فاصله‌گذاری اجتماعی نابرابری‌های اجتماعی را تشدید کردند. طبقات اجتماعی پایین‌تر بیشتر تحت تأثیر مشکلات اقتصادی، آموزشی و بهداشتی قرار گرفتند، در حالی که طبقات بالاتر به دلیل دسترسی بهتر به منابع و امکانات، توانستند تأثیرات منفی این بحران را بهتر مدیریت کنند. این وضعیت به افزایش شکاف‌های اجتماعی و تعمیق نابرابری‌ها در جامعه منجر شد (۱۱).

شیوع ویروس کرونا و اجرای سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی تأثیرات قابل توجهی بر شبکه‌های نوین ارتباطی داشت. این تغییرات در چندین جنبه نمایان شد. با محدود شدن تعاملات حضوری و تجمعات اجتماعی، افراد به طور گسترده‌تری به شبکه‌های ارتباطی دیجیتال روی آوردند (۱). این شبکه‌ها شامل پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی، پیام‌رسان‌ها، ویدئوکنفرانس‌ها و سایر ابزارهای آنلاین است. استفاده از این فناوری‌ها به سرعت افزایش یافت، زیرا مردم تلاش کردند تا با دوستان، خانواده، همکاران و مشتریان

12. Schmid-Hempel P. Sociality and parasite transmission. *Behav Ecol Sociobiol.* 2021;75(11):156.

13. Ni Y, Li J. Neural mechanisms of social learning and decision-making. *Sci China Life Sci.* 2021;64(6):897-910.

14. Araya-Ajoy YG, Westneat DF, Wright J. Pathways to social evolution and their evolutionary feedbacks. *Evolution.* 2020;74(9):1894-1907.

15. Grant LM, Barth KJ, Muslu C, Kelm-Nelson CA, Bakshi VP, Ciucci MR. Noradrenergic receptor modulation influences the acoustic parameters of pro-social rat ultrasonic vocalizations. *Behav Neurosci.* 2018;132(4):269-283.

ویرا ستاری مقاله را برعهده داشتند و فاطمه قشقای فر داده‌ها را تجزیه و تحلیل کرد.

References

1. Steinert S. Corona and value change. The role of social media and emotional contagion. *Ethics Inf Technol.* 2021;23(Suppl 1):59-68.

2. Pougault L, Levréro F, Leroux M, Paulet J, Bombani P, Dentressangle F, Deruti L, Mulot B, Lemasson A. Social pressure drives "conversational rules" in great apes. *Biol Rev Camb Philos Soc.* 2022;97(2):749-765.

3. Colman E, Colizza V, Hanks EM, Hughes DP, Bansal S. Social fluidity mobilizes contagion in human and animal populations. *Elife.* 2021;10:e62177.

4. Welter VDE, Welter NGE, Großschedl J. Experience and Health-Related Behavior in Times of the Corona Crisis in Germany: An Exploratory Psychological Survey Considering the Identification of Compliance-Enhancing Strategies. *Int J Environ Res Public Health.* 2021;18(3):933.

5. Ptacek R, Ptackova H, Martin A, Stefano GB. Psychiatric Manifestations of COVID-19 and Their Social Significance. *Med Sci Monit.* 2020;26:e930340.

6. Levréro F, Touitou S, Frédet J, Nairaud B, Guéry JP, Lemasson A. Social bonding drives vocal exchanges in Bonobos. *Sci Rep.* 2019;9(1):711.

7. Lautenbach F, Leisterer S, Walter N, Kronenberg L, Manges T, Leis O, Pelikan V, Gebhardt S, Elbe AM. Amateur and Recreational Athletes' Motivation to Exercise, Stress, and Coping During the Corona Crisis. *Front Psychol.* 2021;11:611658.

8. Tilak JBG, Kumar AG. Policy Changes in Global Higher Education: What Lessons Do We Learn from the COVID-19 Pandemic? *High Educ Policy.* 2021;35(3):610-628.

9. Schäfer M, Stark B, Werner AM, Tibubos AN, Reichel JL, Pfirrmann D, et al. Health Information Seeking Among University Students Before and During the Corona Crisis-Findings From Germany. *Front Public Health.* 2021;8:616603.

10. Hou W, Ma H, Xun Y, Zhang X, Cai W, Huang S, He Z, Tai F, Jia R. Sex-Dependent Effects of Chronic Social Defeat on Emotional and Social Behaviors, and Parameters of Oxytocin and Vasopressin Systems in Mandarin Voles (*Microtus mandarinus*). *Front Neurosci.* 2021;15:625116.

11. Sobkin VS, Fedotova AV. Adolescents on Social Media: Aggression and Cyberbullying. *Psychol Russ.* 2021;14(4):186-201.